

จดหมายข่าว

สภากษัตริย์

King Prajadhipok's Institute | www.kpi.ac.th

ISSN 0503-2080

สถาบันวิชาการชั้นนำด้านการพัฒนาประเทศไทย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ธรรมาภิบาล และสันติวิธี มุ่งนำความรู้สู่สังคม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ปีที่ 25 ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567

คณะผู้บริหารสถาบันพระปกเกล้า ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ถวายพระพร

สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 46 พรรษา 3 มิถุนายน 2567

เด่นในฉบับ

ศัพท์การเมือง ..

Soft Power .. หน้า 4

ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว..

การทำความเข้าใจระบบพรรคการเมือง
พรรคเดียว .. หน้า 6

ไฟฟ้าประชาธิปไตย..

ทรงกลับเข้ารับราชการทหาร .. หน้า 11

จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า

King Prajadhipok's Institute Newsletter

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของสถาบัน
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทางคณะผู้จัดทำยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประโยชน์ หรือนำเสนอข้อหาอาชญากรรมและขอสงวนสิทธิ์ในการสรุปย่อ ตัดทอน หรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ความเห็นและทัศนะในแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียน ซึ่งทางคณะผู้จัดทำและสถาบันพระปกเกล้าไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

คณะที่ปรึกษา

นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ
ดร.ถวิลวดี บุรีกุล
รศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ
นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์
ดร.สติตร์ ธนานิธิโชติ
นางสาวสุพรรณิ งามวุฒิกุล
นางกาญจนา ศรีปีดถา
นางสาวธีรพรรณ ใจมัน
นายภควัต อัจฉริยปัญญา
ดร.ศรีณัฐ หมั่นทรัพย์
นางณัชชาภัทร อมรกุล
นางธนัชชา สุขะวัฒนะ

บรรณาธิการ

นายณัฐพงศ์ รอดมี

กองบรรณาธิการ

นางสาววรรรัตน์ ชัยชนะ
นางสาวชยานิษฐ์ ไกรจิราลักษณ์
นางสาวเกษณี ธนการศักดิ์
นางนราวรรณ อธิวาสนพงษ์
นางสาวปรารณา ทองรักษ
นายรัชชต์ลธิ์ รัตนวิเชียร

ประสานงานการผลิต

นายฉัตรชัย วิทยานนท์

ที่ตั้งสถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ 120 หมู่ 3 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 5 (โซนทิศใต้) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8181
www.kpi.ac.th

สถาบันพระปกเกล้าเป็นสถาบันทางวิชาการแห่งชาติซึ่งเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับดูแลของประธานรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น

พิมพ์ที่ ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

6 ซอย 1 กาญจนานิกะ 4 แขวงออเงิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์ 08-1655-8606

คณะผู้บริหารสถาบันพระปกเกล้า

ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ถวายพระพร

สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร ผู้แทนนักศึกษา ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 46 พรรษา 3 มิถุนายน 2567 เพื่อแสดงความจงรักภักดีและน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทย ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ

เวทีสัมมนาสาธารณะ “ทางออกประชาธิปไตย ปูทางสู่รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย”

เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567 สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับ มูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย และ สถาบันศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย จัดเวทีสัมมนาสาธารณะ “ทางออกประชาธิปไตย ปูทางสู่รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” ณ ห้องภูวนาถประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า และรูปแบบออนไลน์ กิจกรรมดังกล่าว ได้รับเกียรติจาก คุณจาตุรนต์ ฉายแสง ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย บรรยายพิเศษ เรื่อง “ปลดล็อกเงื่อนไขประชาธิปไตย สู่รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

จากนั้น เป็นเวทีสัมมนาสาธารณะ เรื่อง “ทางออกประชาธิปไตย ปูทางรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” โดย คุณศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นักวิชาการอิสระ คุณนิกร จำนง ประธานคณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางในการทำประชามติเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ คุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา คณะกรรมการศึกษาแนวทางการทำประชามติ คุณพรวิษณุ วัชรสินธุ ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคก้าวไกล และ ดร.สติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า ดำเนินรายการโดย คุณกรวิภัทร์ เครือณพรรัตน์ นักวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า

ในช่วงท้ายของเวทีสัมมนา ได้รับเกียรติจาก Dr.Céline-Agathe Caro, Head of the KAS office in Thailand กล่าวปิดงานสัมมนา งานสัมมนาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การลงประชามติในประเทศไทย เพื่อรวบรวมข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคของการลงมติ เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ศัพทการเมือง ..

“Soft Power”

“Soft Power” หมายถึง “อำนาจ ที่มาจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม” ผู้ที่ใช้ soft power ไม่ได้ใช้โดยการบีบบังคับหรือจ่ายค่าจ้าง หรือใช้อาวุธยุทธโธปกรณ์ทางการทหาร แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายจากหนังสือเรื่อง “Bound to Lead : The Changing Nature of American Power” (Nye, 1990) โดย Joseph Nye ที่เขียนไว้ว่า soft power สามารถทำให้ประเทศใดประเทศหนึ่งทำให้ประเทศอื่นทำตามสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่จำเป็นต้องใช้การสั่งการหรืออำนาจที่แข็งแกร่ง และเขาได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติมมาในหนังสือเรื่อง “Soft Power : The Means to Success in World Politics” (Nye, Soft power : The Means to Success in World Politics, 2005) ทำให้ความคิดเกี่ยวกับ “soft power” ได้รับความนิยมในการใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เพื่อที่จะทำความเข้าใจคำว่า soft power เราขอเริ่มอธิบายคำว่า power ก่อน ซึ่งอ้างอิงจากคำจำกัดความของคำว่า power โดย Nye ได้ให้คำจำกัดความคำว่าอำนาจไว้ว่า คือ ความสามารถในการส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ หากพูดถึง “อำนาจ” เฉย ๆ นั้น จะเห็นได้ว่า มีหลายวิธีที่รัฐใดรัฐหนึ่งจะสามารถทำกับรัฐอื่นได้ เช่น การบีบบังคับ ชูเชิญ การมอบอามิสสินจ้าง หรือการสร้างพันธมิตรเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ แต่ soft power ในคำจำกัดความของ Nye จะหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่ไม่ใช่การกดขี่บังคับ เพื่อให้ผู้อื่นต้องการผลลัพธ์ตามที่เราต้องการ

Joseph Nye ได้อธิบายคำนี้ในบริบทที่ว่า หลังจากสหรัฐอเมริกาได้ใช้พลังอำนาจแข็ง (hard power) ในการพิชิตสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ใช้พลังอำนาจอีกด้านหนึ่ง (soft power) ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเวลาต่อมา เห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาไม่ได้ไปครอบครองชาติใดในยุโรปเลย

ที่มา : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

มีแต่การให้ความช่วยเหลือผ่านแผน Marshall ซึ่งเป็นแผนการฟื้นฟูประเทศต่าง ๆ ในยามสงคราม นอกจากนี้หลังเหตุการณ์ 9/11 สหรัฐอเมริกาก็ใช้ soft power ร่วมไปกับ hard power คือ ใช้ soft power ในการสร้างพันธมิตร

การบัญญัติคำว่า soft power นี้จริงๆ แล้วเป็นคำอธิบายของ Nye เพื่อโต้เถียง/โต้ตอบ กับนักวิชาการกระแสสังคมนิยม (Realism/Neorealism) ที่ในยุคปลาย 80 มักจะชอบพูดว่า สมัยนี้อำนาจของสหรัฐอเมริกาเสื่อมโทรมลง โดยอ้างอิงจากการลดลงของอำนาจสหรัฐอเมริกาที่เคยเฟื่องฟูอย่างมากในช่วง 2 ทศวรรษหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แนวคิดกลุ่มนี้คือแนวคิดของกลุ่ม Declinist นำโดย Paul Kennedy ที่ใช้อธิบายการขึ้นและลงของอิทธิพลมหาอำนาจโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า สหรัฐอเมริกากำลังสูญเสียอำนาจของตัวเองเหมือนที่อังกฤษได้สูญเสียอำนาจไปก่อนหน้านั้นหรือไม่ Nye ผู้ที่ปฏิเสธแนวคิดของ Declinist จึงนำเสนอว่า สหรัฐอเมริกาไม่ได้กำลังสูญเสียอำนาจ เพราะอำนาจไม่ได้ถูกมองว่าเป็นการใช้พลังการกดขี่ บีบบังคับ หรือการใช้อำนาจทางการทหารเสมอไป แต่อำนาจอาจถูกมองว่าเป็น soft power ก็ได้ โดยมีศักยภาพเพื่อจูงใจ หรือชักนำให้ประเทศอื่นทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือเป็นการใช้อำนาจเหมือนกับอำนาจแบบดั้งเดิมได้นั้นแหละ เพียงแต่ว่าแบบนุ่มนวลกว่า แอบซ่อนกว่า ไม่โดดเด่นชัด ไม่ได้ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งนั่นก็คือพลังอำนาจของสหรัฐอเมริกาที่มาพร้อมกับค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคนั่นเอง

หลังจากแนวคิด soft power ของ Nye ทำให้การวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดั้งเดิมที่วิเคราะห์พลังของชาติมหาอำนาจด้วยพลังที่จะทำลายล้างเท่านั้น แต่มีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การมีอำนาจจะต้องมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม หรือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับค่านิยมของ soft power ของ Nye ซึ่งถูกขนานนามว่าเป็นหนึ่งในนักคิดของลัทธิ neoliberalism ซึ่งมองว่าการติดต่อของรัฐต่าง ๆ ในมิติต่าง ๆ ที่หลากหลายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ทำให้ลดโอกาสที่จะเกิดการใช้ความรุนแรงจากความชุนข้องหมองใจกัน เพราะค่าใช้จ่ายในการทำสงครามอาจไม่คุ้มค่านหากประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันทางการค้า และความร่วมมือต่าง ๆ ที่แตกต่างหลากหลาย

อย่างไรก็ดี สำหรับนักวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสังคมนิยมและสังคมนิยมใหม่มองว่า แนวคิดเรื่อง soft power เป็นแนวคิดที่ใช้ไม่ได้ พวกเขามองว่า ตัวแสดงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตอบสนองกับสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจและการใช้กำลังทางการทหารเท่านั้น นอกจากนี้ การแยกความแตกต่างระหว่าง soft และ hard power ก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้ทำได้อย่างเด็ดขาด เช่นในช่วงที่สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ก็ได้มีการใช้ทั้ง hard power กับ soft power ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ soft power ที่ไม่มี hard power คอยสนับสนุนช่วยเหลืออยู่ข้างหลัง ก็อาจทำงานของตนเองไม่ได้เต็มที่

สำหรับประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา ยังมีการเข้าใจผิดในเรื่องของ soft power เนื่องจากรัฐบาลได้ประกาศเรื่อง soft power และคำว่า soft power กลายเป็นคำที่อยู่ในความสนใจของคนจำนวนมาก เช่น การบอกว่าวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย เศรษฐกิจ ฯลฯ ของไทยเป็น soft power ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ เวลาเราจะพูดเรื่อง soft power เราต้องคิดว่า เราจะไปใช้ soft power อย่างนั้นกับใคร เช่น หากเราต้องการสนับสนุนสิ่งเหล่านั้นเพื่อให้ประเทศไทยได้ยืนหยัดในเวทีโลก ก็คือการทำให้อาหาร การแต่งกาย เศรษฐกิจ ฯลฯ กลายเป็นเครื่องมือในการทำให้ประเทศอื่นทำตามที่เราต้องการ เป็นเช่นนี้ถึงจะเรียกว่า soft power ไม่เช่นนั้นเราก็เรียกว่า วัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย เศรษฐกิจ ฯลฯ อะไรต่อไป คือ สิ่งต่าง ๆ ใด ๆ ถ้ามันยังไม่อาจทำให้ประเทศอื่นคล้อยตามเรา เห็นว่าเรามีความเข้มแข็งกว่า หรือมีอำนาจมากกว่าได้สิ่งนั้นก็ยังไม่ใช่ soft power เพียงแต่มีศักยภาพในการทำให้เป็น soft power ได้

สถาบันพระปกเกล้า จัดอบรมโครงการผู้นำเยาวชน พลเมืองดี จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ 27 มิถุนายน 2567 สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จัดพิธีเปิดการอบรมโครงการผู้นำเยาวชนพลเมืองดี จังหวัดพิษณุโลก โดยได้รับเกียรติจาก อาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า เป็นประธานกล่าวเปิดกิจกรรมและบรรยายเรื่อง “พลเมืองดี วิถีประชาธิปไตย” จากนั้นเป็นกิจกรรมเยาวชนสัมพันธ์ Team Building เพื่อเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ให้แก่เยาวชนผู้เข้าร่วมอบรม โดยมี อาจารย์กัญเกียรติ ภูมิรัตน์ ที่ปรึกษาเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้าด้านการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง ให้เกียรติเป็นวิทยากร ในช่วงบ่ายมีกิจกรรมการบรรยายในหัวข้อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โครงการผู้นำเยาวชน ในครั้งนี้ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27 -29 มิถุนายน 2567 ณ โรงแรม ดิ อิมพีเรียล โฮเทล แอนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จังหวัดพิษณุโลก มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 60 คน ครูที่ปรึกษา 10 คน จาก 10 โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก และสุโขทัย

ระบบพรรคการเมือง พรรคเดียว

การทำความเข้าใจระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว
แบ่งการอธิบายออกเป็นสี่ส่วน คือ

1. นิยามทั่วไปของคำว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวเพื่อเป็นนิยามพื้นฐาน
2. การจำแนกความแตกต่างของคำว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวและระบบพรรคเด่นพรรคเดียวที่เป็นคำใกล้เคียงกันและอาจสร้างความสับสน
3. การนำเสนอตัวแบบของระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว และ
4. การอธิบายประเทศที่ปกครองโดยระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว

นิยามทั่วไป

ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว (Single-Party System) หรือ รัฐพรรคการเมืองเดียว (One-party state) คือ ระบบพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในรัฐที่กำหนดให้พรรคการเมืองเพียงหนึ่งพรรคมีอำนาจทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ (de facto) ที่ผูกขาดการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประเทศ ทั้งการกำหนดให้พรรคการเมืองพรรคเดียวมีอำนาจสูงสุดในทางการเมืองและการปกครอง

ตามรัฐธรรมนูญและการปฏิเสศกีดกันมิให้มีพรรคการเมืองคู่แข่งเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งของประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวมิได้มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมตามนิยมของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย แต่การเลือกตั้งจะถูกควบคุมเพื่อสร้างเสถียรภาพในการรักษาอำนาจการปกครองของพรรคการเมืองพรรคเดียวไว้ ระบบพรรคการเมืองแบบพรรคเดียวตามความหมายในที่นี้จึงเป็นข้อตรงข้ามกับระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค (Multi-party system) ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองจำนวนมากและมีการแข่งขันกันในการเลือกตั้งที่อิสระและเปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันได้อย่างแท้จริง แม้ว่าในบางประเทศอาจมีพรรคการเมืองขนาดใหญ่พรรคเดียวหรือไม่ก็พรรคที่ได้รับความนิยมและมีอิทธิพลทางการเมือง แตกต่างจากระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวตามนิยามนี้ที่ไม่อาจยอมรับได้ในการถกเถียงด้านมิติทางกฎหมายและกระบวนการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยส่วนข้อบ่งชี้ของระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวมักใช้เรียกในประเทศที่มีการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) ดังปรากฏในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ (communism) หรือประเทศโลกที่สาม (third world) ที่มีพรรคการเมืองพรรคเดียวปกครองแบบเบ็ดเสร็จมาเป็นเวลายาวนาน

ความแตกต่างของคำว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวและระบบพรรคเด่นพรรคเดียว

ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวเป็นคำที่ใช้ในการเรียกระบบพรรคการเมือง (party system) ที่มุ่งวิเคราะห์ระบบพรรคการเมืองจากจำนวนของพรรคการเมืองและแบบแผนความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามการเรียกว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวอาจสร้างความสับสนเนื่องจากมีนักวิชาการจำนวนมากที่ให้นิยามความหมายระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวไว้แตกต่างกันหรือได้สร้างคำนิยามที่มีชื่อเรียกใกล้เคียงกันไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างระหว่างคำว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว (Single-Party System) และระบบพรรคเด่นพรรคเดียว (predominant-party system)

จากการจัดแบ่งระบบพรรคการเมืองโดยนักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศสนามว่า มูริช ดูเวอร์แยร์ (Maurice Duverger) ได้แบ่งระบบพรรคการเมืองตามจำนวนพรรคออกเป็น 3 ประเภท คือ ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว (Single-Party System) ระบบพรรคการเมืองแบบสองพรรค (Two-Party System) และระบบหลายพรรค (Multi-Party System) โดยในความหมายของดูเวอร์แยร์มองว่าระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว หมายถึง ระบบพรรคการเมืองที่มีเพียงพรรคการเมืองเดียวมีอำนาจครอบงำพรรคการเมืองอื่นได้โดยเบ็ดเสร็จและเป็นระบบพรรคการเมืองในประเทศที่ปกครองแบบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) แตกต่างจากการแบ่งประเภทของพรรคการเมืองของ โจวันนี ซาร์โตรี (Giovanni Sartori) ที่แบ่งตามอุดมการณ์ของพรรคการเมืองและจำนวนของพรรคการเมืองได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ระบบสองพรรค (two-party system) ระบบพหุนิยมแบบปานกลาง (moderate pluralism) ระบบพหุนิยมแบบแบ่งขั้ว (polarized pluralism) และระบบพรรคเด่นพรรคเดียว (predominant-party system) โดยการให้ความหมายของซาร์โตรีมองว่าระบบพรรคเด่นพรรคเดียวเป็นระบบที่มีพรรคการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคแต่มีเพียงพรรคเดียวที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่โดดเด่น

เพียงพรรคเดียวและพรรคการเมืองดังกล่าวสามารถจัดตั้งรัฐบาลและครองอำนาจในการปกครองประเทศเป็นเวลายาวนาน โดยที่ระบบพรรคเด่นพรรคเดียวยังสามารถเกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตยที่มาจากการเลือกตั้งได้และกลไกการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังสามารถทำงานเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลได้เป็นปกติและยังมีการแข่งขันทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งได้อย่างเสรี เพียงแต่ว่าในประเทศดังกล่าวอาจมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่สามารถชนะการเลือกตั้งมาเป็นเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม ระบบพรรคเด่นพรรคเดียวอาจส่งผลให้ระบอบการปกครองของประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปกครองแบบอำนาจนิยม (authoritarianism) มากขึ้นและมีการใช้อิทธิพลของตนในการปกครองประเทศมายาวนานเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกลไกทางปกครองต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการรักษาอำนาจของพรรคไว้หรือการครอบงำของพรรคเด่นพรรคเดียวจะส่งผลให้เกิดการขาดการแข่งขันทางการเมืองในระบอบการเมืองจนส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของระบอบประชาธิปไตยทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่

ตัวแบบของระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว

เมื่อพิจารณาถึงตัวแบบของระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวภายใต้การปกครองแบบเบ็ดเสร็จนิยม พบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ตัวแบบ ดังนี้

1. ตัวแบบคอมมิวนิสต์ (The communist model) ตัวแบบคอมมิวนิสต์เกิดขึ้นจากการที่พรรคการเมืองที่นิยมในแนวคิดคอมมิวนิสต์มองว่าพรรคเป็นแกนนำสำคัญของชนชั้นกรรมาชีพในเมืองและชนชั้นอื่น ๆ (อาทิ ชาวนาและปัญญาชน) พรรคการเมืองจึงมีความต้องการสร้างระบอบสังคมนิยมรูปแบบใหม่เพื่อเปลี่ยนผ่านจากสังคมนิยมสู่สังคมนิยมผ่านการสร้างระบบเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพขึ้นมาเพื่อล้มล้างระบบทุนนิยมที่อิงกับการสิทธิในการถือครองทรัพย์สินของเอกชน การปฏิบัติเพื่อล้มล้างสังคมนิยมให้สำเร็จจึงต้องอาศัยการควบคุม

อำนาจของรัฐด้วยเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพเพื่อป้องกันการต่อต้านการปฏิวัติและเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ก่อนที่จะทำให้รัฐสูญสลายไป พรรคการเมืองที่นิยมแนวคิดคอมมิวนิสต์ที่ขึ้นครองอำนาจรัฐจะต้องทำหน้าที่แบบเผด็จการในนามของชนชั้นกรรมาชีพภายใต้การนำของพรรค เลนิน (Lenin) ผู้นำการปฏิวัติชาวรัสเซียเป็นบุคคลหนึ่งที่เสนอให้ใช้ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียวในการปกครอง เลนินมองว่าความชอบธรรมจะถูกตัดสิ้นจากการผูกขาดอำนาจโดยพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เลนินเชื่อว่าประชาชนธรรมดาไม่สามารถเข้าใจผลประโยชน์ของตนและผลประโยชน์โดยรวมของสังคมไม่จำเป็นต้องมาจากการรวบรวมผลประโยชน์ที่แตกต่างหลากหลายของคนแต่ละคน อีกทั้งเลนินมองว่าประชาชนธรรมดามีได้มีจิตสำนึกของการปฏิวัติและความรู้ในแนวคิดคอมมิวนิสต์ พวกเขาขาดความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้องในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสังคมแบบทุนนิยมสู่สังคมคอมมิวนิสต์ได้ ดังนั้น การแก้ปัญหาโดยให้พรรคการเมืองและระบบการเมืองที่สร้างขึ้นบนหลักการของการเป็นผู้พิทักษ์ (guardianship) และการจัดลำดับช่วงชั้นมาทำหน้าที่แทนเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ให้สำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ ประเทศคอมมิวนิสต์จึงถูกปกครองและมีโครงสร้างการบริหารภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เพียงพรรคเดียว โครงสร้างของพรรคคอมมิวนิสต์จึงจัดวางอย่างแนบแน่นกับโครงสร้างการปกครองประเทศไปพร้อมกับการสร้างการยึดโยงกับมวลชน สมาชิกพรรคจะต้องมีความกระตือรือร้นและเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ทางการเมืองสูงและสอดคล้องกับแนวทางของพรรค โดยผู้นำพรรคและสมาชิกพรรคจะมีการยึดโยงและพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างกัน ขณะเดียวกันกลไกของพรรคคอมมิวนิสต์ยังเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้คนเชื่อและอุทิศตนให้กับพรรคผ่านการปลุกฝังความคิดอย่างเข้มข้นและการเซนเซอร์ข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลเชิงลบต่อพรรค รวมถึงสร้างระบบการรวมศูนย์อำนาจของพรรคผ่านการจัดลำดับช่วงชั้นภายในพรรคและยกระดับให้พรรคเป็นกลไกทางอำนาจของรัฐแทนที่กลไกระบบราชการ อาทิ การรวมศูนย์อำนาจที่เลขาธิการพรรค

ในฐานะผู้นำทางการเมืองของพรรคและเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองและการปกครองของประเทศ

ประเทศที่มีการปกครองในแบบคอมมิวนิสต์โดยพรรคคอมมิวนิสต์พรรคเดียว เช่น อดีตสหภาพโซเวียต จีน เวียดนาม ลาว กัมพูชา คิวบา และเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม ประเทศที่เคยปกครองด้วยตัวแบบดังกล่าวได้ล้มล้างระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ลงเนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย มีการแก้ไขระบอบการปกครองและรัฐธรรมนูญเพื่อขจัดอำนาจของพรรคและสมาชิกพรรคเพื่อสร้างระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรคขึ้นมาทดแทน

2. ตัวแบบฟาสซิสต์ (The fascist model) ตัวแบบฟาสซิสต์เป็นรูปแบบการปกครองโดยพรรคการเมืองพรรคเดียวที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศเยอรมนีและอิตาลี ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคการเมืองแบบฟาสซิสต์ที่เข้าครองอำนาจรัฐได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐบาลที่ควบคุมโดยพรรคอย่างเข้มงวด พรรคฟาสซิสต์จะพยายามปราบปรามประชาชนหรือสมาชิกที่ไม่เชื่อฟังหรือออกนอกแนวทางของพรรค การดำเนินงานของพรรคจะจัดการผ่านโครงสร้างและช่วงชั้นอย่างเข้มงวดตั้งแต่การคัดสรรคนมาเป็นสมาชิก ผ่านองค์กรเยาวชนที่มีการปลุกฝังความคิดสุดโต่งของพรรคไปจนถึงการสร้างลำดับชั้นความสัมพันธ์ตามความใกล้ชิด ขณะเดียวกัน การปกครองแบบพรรคเดียวที่ให้ความสำคัญกับกลไกของตำรวจและทหารในการควบคุมประชาชนมากกว่าการยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ตายตัวแบบตัวแบบคอมมิวนิสต์

ประเทศที่เคยใช้มีการปกครองในแบบฟาสซิสต์ อาทิ พรรคสหภาพชาตินิยม (National Union) ในประเทศโปรตุเกส พรรคกรรมกรชาติสังคมนิยมเยอรมัน (National Socialist Party) หรือพรรคนาซี (Nazi Party) ในประเทศเยอรมนี พรรคชาตินิยมฟาสซิสต์ (National Fascist Party) ในอิตาลี เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการปกครองพรรคการเมืองพรรคเดียวตามตัวแบบฟาสซิสต์ยังไม่เกิดขึ้นชัดเจนนัก เนื่องจากพรรคการเมืองที่อ้างเป็นพรรคฟาสซิสต์กลับมีบทบาทน้อยลงหรือถูกยกเลิกไปเมื่อประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

สมาคม World Values Survey (WVS) เข้าพบผู้บริหารสถาบันพระปกเกล้า เพื่อดำเนินโครงการ (WORLD VALUES SURVEY 2024 - 2026)

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567 ศาสตราจารย์ Christian Haerpfer ประธานสมาคม World Values Survey (WVS) และคุณ Kseniya Kizilova เลขาธิการสมาคม (Head of the World Values Survey Association Secretariat) เข้าร่วมหารือร่วมกับดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า พร้อมด้วยนักวิชาการของสถาบันฯ ร่วมพูดคุยเพื่อดำเนินการสานต่อการจัดทำโครงการวิจัยระดับโลกที่สำรวจค่านิยมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมทางสังคม พ.ศ.2567 (WORLD VALUES SURVEY 2024 - 2026) ซึ่งเป็นโครงการวิจัยภายใต้โครงการวิจัยเพื่อตรวจติดตามสถานการณ์ประชาธิปไตย กรณีศึกษาค่านิยมต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมทางสังคม ของสถาบันพระปกเกล้า

โดย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการ และ ศาสตราจารย์ Christian Haerpfer ร่วมกับ สมาคม World Values Survey (WVS) สำรวจข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาค่านิยมทางการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ทศนคติ และความเชื่อเกี่ยวกับเพศ ครอบครัว ความไว้วางใจทางการเมือง การศึกษา และความอดทนทางสังคม นอกจากนี้ยังได้วางแผนที่จะดำเนินการจัดประชุมสัมมนาออนไลน์ร่วมกับภาคีเครือข่ายในประเทศอาเซียน ในหัวข้อเรื่อง “VALUE CHANG IN ASIA” ซึ่งจะมีผู้บริหารของทั้งสองหน่วยงาน คือ สถาบันพระปกเกล้า และ WVS นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัยระดับโลกในประเทศไทย

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ Christian Haerpfer ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสมาคมที่จัดทำโครงการวิจัยระดับโลกเพื่อสำรวจค่านิยมและความเชื่อของคนทั่วโลกเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมาย คือ ประเมินผลกระทบความมั่นคงหรือการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมที่มีผลต่อการพัฒนาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศ โครงการนี้เกิดขึ้นจากการศึกษาเรื่องค่านิยมของยุโรป (European Values Study) ในปี ค.ศ. 1981 เครื่องมือสำคัญหลักในการการทำให้วิจัยของโครงการ คือ การสำรวจทางสังคมแบบเปรียบเทียบในทุกๆ 5 ปี ทั้งนี้ ผลการวิจัยในประเทศต่างๆ มีการเปิดให้สาธารณชนสามารถใช้ข้อมูลได้ฟรี ทำให้สมาคม World Values Survey (WVS) เป็นหนึ่งหน่วยงานที่มีการสำรวจข้อมูลที่เชื่อถือได้และแพร่หลายในสายสังคมศาสตร์

หลักสูตร TAG รุ่นที่ 12

นำเสนอเอกสารกลุ่มและปัจฉิมนิเทศ

หลักสูตรไทยกับประชาคมอาเซียนในเศรษฐกิจการเมืองโลก รุ่นที่ 12 (TAG 12) นำเสนอเอกสารกลุ่มและปัจฉิมนิเทศ ระหว่างวันที่ 7 - 8 มิถุนายน 2567 โดย วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า จัดกิจกรรมนำเสนอเอกสารกลุ่ม และปัจฉิมนิเทศ ณ รอยัลฮิลล์ กอล์ฟ รีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นหนึ่งในการเรียนของหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต้องติดตามสามเสาอาเซียน เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาสังคมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญด้วยข้อเสนอเชิงนโยบาย จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มมาเลเซีย นำเสนอ แนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู และ นางณัชชาภัทร อมรกุล

กลุ่มสิงคโปร์ นำเสนอหัวข้อ การวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานระบบรางข้ามพรมแดน ไทย-ลาว ภายใต้แผนความเชื่อมโยงของอาเซียน อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงพินิตพันธุ์ บริพัตร

กลุ่มไทย นำเสนอหัวข้อ แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) : การพัฒนาบุคลากร อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม รัฐอมฤต และ ศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ประเสริฐสุข

และได้รับเกียรติจาก อาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า รศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ร่วมมอบรางวัลให้กับนักศึกษาด้วย

ปกเกล้าธรรมราชา .. ทรงกลับเข้ารับราชการทหาร

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาเป็นนายทหารไทยพระองค์แรกที่สามารถศึกษาวิชาการทหารจากโรงเรียนเสนาธิการทหารฝรั่งเศส

เมื่อเสด็จนิวัตสยามใน พุทธศักราช ๒๔๖๗ ทรงกลับเข้าปฏิบัติราชการในตำแหน่งปลัดกรมเสนาธิการทหารบก พระยศพันเอก ทรงรับผิดชอบวางแผนนโยบายการจัดการทหารบก อำนวยการศึกษาแก่ทหารในระดับต่างๆ เช่น ผลิตตำรา และแผนที่ทหาร ต่อมาทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ 2 และผู้บังคับการพิเศษกรมทหารบกปืนใหญ่ที่ 2 ตามลำดับ

จนกระทั่งปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ พุทธศักราช 2468 ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตัดทอนรายจ่ายฝ่ายทหาร ทรงเสนอแนวทางร่วมกับเสนาธิการทหารบก ทหารเรือ และเสนาบดีกระทรวงกลาโหมไว้นำสนใจหลายประการ เวลานั้นทหารยังขาดยุทธปัจจัยหลายอย่าง การตัดทอนจึงต้องทำอย่างระมัดระวัง มีเหตุผลสมควรรองรับแต่ได้เสนอว่าเมื่อมีเหตุจำเป็นก็อาจลดเวลาประจำการของทหารเกณฑ์ ลดเงินเดือนของนายทหาร และรวมกองทัพบกกับกองทัพเรือเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นกระทรวงป้องกันประเทศเพื่อให้กิจการทหารมีความกะทัดรัดและเป็นการประหยัดงบประมาณ มาตรการเหล่านี้ได้นำมาใช้ตามลำดับในสมัยรัชกาลที่ 7

นับได้ว่าทรงใช้พระปรีชาสามารถทางการทหาร สนองพระมหากษัตริย์คุณ และประกอบพระกรณียกิจอันเป็นประโยชน์แก่กองทัพและประเทศเป็นอย่างยิ่ง

สารคดีเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงกลับเข้ารับราชการทหาร

สถาบันพระปกเกล้า ร่วมลงนามถวายพระพร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2567 นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า พร้อมด้วย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และ รศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า คณะผู้บริหารและพนักงาน ร่วมลงนามถวายพระพร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี วันที่ 3 มิถุนายน 2567 เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและร่วมแสดงความจงรักภักดี ณ ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง

สถาบันพระปกเกล้า

120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8186

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตที่ 23/2553
ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ

เหตุที่ขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ

หากท่านใดสนใจรับจดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า กรุณาแจ้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ มาตามที่อยู่ด้านบนนี้หรือ E-mail : kpi_newsletter@kpi.ac.th และ Facebook : สถาบันพระปกเกล้า